

LEVENDE Talen

Landelijke Studiedag 2006
Vrijdag 3 november 2006 in Regardz Nieuwe Buitensociëteit Zwolle

Talenonderwijs is vakwerk

De Landelijke Studiedag 2006 valt samen met de slotpresentatie van de innovatieve projecten van Werkplaats Talen, de prijsuitreiking van het Europees label voor innovatief talenonderwijs (EP) en de prijsuitreiking van Werkplaats Talen voor de beste oplossing om 'Gespreksvaardigheid in de Vreemdetalenles' te oefenen.

Ook deze dag is weer een studiedag voor, maar ook door docenten die ervaringen uit de dagelijkse praktijk met collega's willen uitwisselen. Dit jaar hebben we voor de Nieuwe Buitensociëteit Zwolle gekozen omdat het een bijzondere studiedag gaat worden. De Vereniging van Leraren in Levende Talen bestaat 95 jaar! Wij willen deze dag, gezien de grootschalige opzet een extra feestelijk tintje geven. De taalkunstenaar Kees van Kooten geeft – speciaal voor ons – een conférence en niemand minder dan Kader Abdolah zal de openingslezing verzorgen.

PROGRAMMA (voorlopig)

9.30 – 10.00	inloop met koffie
10.00 – 10.15	opening
10.15 – 11.00	lezing door Kader Abdolah
11.15 – 12.15	eerste workshopronde
12.15 – 13.30	lunch, uitgeversmarkt
13.30 – 14.30	conférence van Kees van Kooten
14.45 – 15.45	tweede workshopronde
16.00 – 17.00	derde workshopronde
17.15 – 17.45	prijsuitreiking Europees label
18.00 – 18.30	afsluiting Werkplaats Talen & prijsuitreiking & borrel

De kosten zijn € 60 voor leden van Levende Talen en € 105 voor niet-leden. Leden zijn alleen personen die als zodanig staan ingeschreven bij Levende Talen. Een school of een instituut met een abonnement op *Levende Talen Magazine* en *Levende Talen Tijdschrift* kan daaraan geen lidmaatschapsrechten onttelen.

Het congrescentrum ligt naast het station en reizigers vanuit alle plaatsen in Nederland kunnen voor € 10,90 een kaartje verkrijgen via Bureau Levende Talen. *Annelien Haitink*

verwerpelijk en achten cultuuroverdracht het hoofddoel van literatuuronderwijs, terwijl anderen warme pleitbezorgers zijn voor leesplezier en de eigen leeservaring. De consequentie van een ontwikkelingsgerichte didactiek is dat het aanbieden van heel eenvoudige boeken noodzakelijk is voor de ontwikkeling van een beginner en dat elk stadium aan bod moet komen. Leerlingen die qua ontwikkeling niet verder zijn dan het eerste niveau – bijna de helft in havo en vwo 4! – zijn niet gebaat bij structuuranalyse en cultuuroverdracht en evenmin bij het lezen van 'literaire', tamelijk complexe boeken. Maar leerlingen die beginnen op het derde of vierde niveau, zijn daar juist wel bij gebaat. Docenten die eenzijdig of voor de ene of voor de andere benadering kiezen, verwaarlozen een deel van hun klas. Zolang de verschillen tussen leerlingen in het begin van de vierde klas zo groot zijn als uit leesautobiografieën blijkt, moet de docent van verschillende markten thuis zijn. Wanneer men die verschillen te groot vindt, moet men bereid zijn om meer en doelgericht te investeren in de onderbouw, zodat alle leerlingen minimaal op bijvoorbeeld niveau twee het studiehuis binnenkomen.

Kortom

Wanneer het curriculum geënt wordt op zes competentieniveaus, kan de literaire competentie van leerlingen doelbewust op een hoger niveau worden gebracht. Leerlingen kunnen zien dat ze al dan niet vooruit zijn gegaan en ook docenten krijgen een hulpmiddel in handen waarmee ze gedifferentieerde boekenlijsten kunnen samenstellen, en kunnen zien hoe ver leerlingen zijn en wat hun 'zone van de naaste ontwikkeling' is. Bovendien kan men op basis van deze indeling naar niveaus makkelijker afspraken maken in de sectie over het onderscheid tussen onder- en bovenbouw en tussen havo en vwo. En dat niet alleen, men kan dat ook duidelijk maken aan anderen. Niets is zo bevredigend in het onderwijs als vooruitgang in het leerproces die voor docenten en leerlingen zichtbaar is. ■

* Met dank aan Patrick Rooijackers.

** Een volledige beschrijving van de profielen met aanwijzingen voor bijpassende verwerkingsopdrachten en de didactische benadering zijn verkrijgbaar bij de auteur <t.c.h.witte@rug.nl>.

Harrogate. Foto: Christien van Gool

Engels is in Engeland heel anders

Nederlanders denken de Engelsen te kennen, omdat ze hun humor waarderen en hun taal verstaan. Maar in werkelijkheid blijken Engelsen vaak veel gecompliceerdere wezens te zijn dan wij denken. In dit artikel neemt Peter de Waard, correspondent van *de Volkskrant* in Londen en auteur van het boek *Een Eigenzinnig Koninkrijk*, de verschillen tussen het Engels dat wij leren op school, en het Engels van de Engelsen onder de loep. Regionale accenten, uitspraak en cultuurverschillen maken het Engels lastiger dan men vaak denkt.

Peter de Waard

He'yer fa'got a dickey? Zo werd ik onlangs begroet toen ik vanuit Hoek van Holland in Harwich aankwam. Ik woon nu zes jaar in Groot-Brittannië, maar het was voor mij volkomen abracadabra.

De Engelse vertaling bleek te zijn 'Has your father got a donkey?', maar daarna begreep ik er nog weinig van. Na navraag bleek het een traditionele begroeting te zijn in Norfolk, het graafschap dat geografisch het dichtst bij Nederland ligt.

Wie met zijn Nederlandse Engels denkt zich in het Verenigd Koninkrijk verstaanbaar te kunnen maken,

komt niet alleen in Norfolk bedrogen uit. In het kosmopolitische deel van Londen en in Oxford en Cambridge mogen Britten dan wel spreken in het *Queen's English* dat we op school hebben geleerd, in de rest van het land wordt een onverstaanbare variant van de wereldtaal gesproken die als dialect te boek staat. Brummies, scousers, geordies, cockneys – ze koesteren het allemaal, vooral als ze mensen uit het continent te woord moeten staan.

Tot nu toe had ik nog de illusie dat het een kwestie van tijd zou zijn voordat al die dialecten zouden uitsterven en in het land overal hetzelfde Engels zou worden gesproken. Maar die droom is inmiddels uiteengespat.

Het regionale dialect zal in de toekomst worden gepropageerd, net als de oude Keltische talen (Gaelic, Welsh en Cornish) die in de uithoeken van het land worden gesproken.

De 'Vrienden van het Norfolk Dialect' hebben zelfs subsidie gekregen om de jeugd die van elders afkomstig is, het lokale dialect te leren. Het project *Lost in Translation* zal dit najaar in elf scholen van start gaan. 'Scholieren moeten worden onderwezen over de taal die hun voorvaders spraken,' aldus een trotste voorzitter van de 'Vrienden van het Norfolk Dialect'.

Wie in de toekomst vanuit Hoek van Holland in Harwich arriveert met zijn Engelse kennis, zal met een onverstaanbaar dialect worden geconfronteerd. Het enige juiste antwoord op 'He'yer fa'got a dickey?', zal zijn 'Yis, an' he want a fule ter roid 'im, will yew cum?' wat betekent 'Yes and he wants a fool to ride him, will you come?'.

Wereldtaal

Hoewel niemand zal beweren dat Engels de mooiste taal ter wereld is, is de belangrijkste bijdrage van de Britten aan de wereld waarschijnlijk de taal. 'Het grootste bezit dat we hebben is onze taal,' zegt professor Henry Higgins in *My Fair Lady* als hij Eliza Doolittle haar achterbuurtaccent probeert af te leren.

Twee miljard mensen in de wereld spreken Engels of een beetje Engels. Als iemand uit Zambia met een Noor wil communiceren, gebeurt dat in het Engels. Engels is de taal van de wetenschap, de politiek, het reiswezen en de computers. Driekwart van alle e-mail in de wereld is in het Engels. Frans behoort aan de Fransen, Duits aan de Duitsers, Nederlands aan de Nederlanders, maar Engels is van iedereen.

De Engelsen hebben het al opgegeven zelf een andere taal te leren. Slechts één op de tien Britten kan in een vreemde taal tot tien tellen. Nog niet de helft van de Britten kan 'How are you?' in het Frans vertalen. En twintig procent denkt dat 'Quelle heure est-il?' betekent 'Wat voor dag is het?'.

Engelsen hebben er soms moeite mee dat buitenlanders wel zo goed hun taal spreken. Een Labour-minister die een keer tijdens een diner naast de Chinese ambassadeur zat, vroeg zijn tafelgenoot bij het eten van de soep: 'Likee soup?' Nadat de ambassadeur jaknikte, dacht hij aan zijn plicht van conversatie te hebben voldaan en keerde zich naar de andere kant. De Chinese ambassadeur, die was opgeleid aan Eton, hield na het diner een toespraak. Op het einde keerde hij zich naar de minister: 'Likee speechie?'

Engelsen doen vaak net of ze buitenlanders niet verstaan of verkeerd begrijpen. Een buurman van mij is lers en woont in een huis met het nummer *forty-five*. Drie keer zei hij met een onvervalst lers accent tegen een bedrijf dat ze een brief naar *forty-five* moesten sturen; 'Yes, four two five' werd telkens geantwoord. 'No FORTY-FIVE,' benadrukte hij wanhopig. De brief is nooit aangekomen.

Waarom is Engels in hemelsnaam wereldtaal nummer één geworden? Een verklaring is dat de grammatica praktisch, betrouwbaar en redelijk simpel is. De meeste talen hebben bijvoorbeeld vele vormen om jij te zeggen – afhankelijk van hoe goed je iemand kent. De Engelsen kennen alleen *you*. De Engelsen hebben ook geen of nauwelijks een boodschap aan vervormingen van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden: geen mannelijk, vrouwelijk, enkel- of meervoud om maar niet te noemen eerste, tweede en derde naamvallen.

De Engelse taal heeft daarentegen wel veel voorzetsels. Dat is gemakkelijk bij het zoeken naar iets. Maar een buitenlander vraagt zich wel continu af welk voorzetsel er moet worden gebruikt. *Is she in the toilet or on the toilet? Is de melk on, in, beside, by, beneath of between de cornflakes?*

Een ander voordeel is dat de Engelse taal ongekend veel synoniemen heeft: vijftig voor gek, tachtig voor dronkenschap en 231 voor het weer. Toen ik een keer bij wijze van experiment lezers op mijn website <www.eigenzinnigkoninkrijk.nl> uitnodigde een lijst van woorden voor toilet samen te stellen, had ik binnen twee dagen meer dan vijftig inzendingen plus nog eens dertig uitdrukkingen voor de toiletgang.

Levende taal

Engels is een levende taal die continu wordt vernieuwd. Jaarlijks komen er tientallen nieuwe woorden in de *Collins* en *Oxford dictionaries*. Terwijl de Fransen, de Vlamingen en misschien ook de Nederlanders hun taal zuiver proberen te houden en vreemde woorden weren, staat het Engels open voor woorden uit alle culturen. In totaal telt de Engelse taal nu ruim 650 duizend woorden die zijn opgenomen in de *Oxford Dictionary of the English Language*.

Wie al deze woorden heeft geleerd, moet echter niet de illusie koesteren zich overal in Engeland ook verstaanbaar te kunnen maken. Inmiddels lijkt het spreken van *proper English* allesbehalve een must. Eliza Doolittle's uitspraken die Higgins een knalende hoofdpijn bezorgen, zouden tegenwoordig op

de Engelse televisie niet misstaan. Niemand schrikt meer van 'cuppatea' in plaats van 'a cup of tea' en niemand slaat achterover als op Ascot een paard wordt aangemoedigd met 'Move yer arse' – Jamie Oliver zou het kunnen zeggen. Het is helemaal niet meer cool om 'The rain in Spain stays mainly in the plain' perfect uit te spreken.

Het lijkt tegenwoordig juist een voordeel te zijn voor een televisiecarrière om in een accent te spreken of een spraakgebrek te hebben. De BBC lijkt zijn presentatoren, analisten en verslaggevers er bijna op te selecteren. Wie een avond naar de BBC kijkt, hoort talrijke slissende reporters. Jonathan Ross, BBC's sterpresentator, kan de r niet uitspreken. Regionale accenten zijn cool tot groot verdriet van buitenlanders die met hun middelbareschoolengels op vakantie ineens met een mond vol tanden staan. Veel klinkers en woorden worden anders uitgesproken dan wij geleerd hebben: *with* it klinkt als *wi* it, *isn't* it wordt *innit* en *because* is *cos*. Als Engelsen ja zeggen, dan is het niet *yes* maar meestal *yeah* of *yeap*. Nee (*no*) is *naw*, *nowt* of *nope*. Daarnaast worden alle regels van de uitspraak aan de laars gelapt. Wie in Londen de weg naar Southwark vraagt, wordt door de taxichauffeur vreemd aangekeken. In Londen heet de wijk Suwark. Het dorp Westerham in Kent wordt Westram genoemd. Dorchester wordt uitgesproken als Dorchester, maar Worcester als Woester.

Het bekendste accent is cockney, de taal van de bewoners van de East End in Londen. Een echte cockney is iemand die is geboren binnen gehoorafstand van de zogenoemde Bow Bells, de klokken van Saint Mary-le-Bow. Kenmerken van het dialect zijn het niet uitspreken van de h, het gebruik van *ain't* in plaats van *isn't* of *am not*, het uitspreken van de th als een f en het gebruik van een lange a in plaats van ou. Het woord *thousand* klinkt als *faas'nd*.

Wie als student in het huis van een Engelse familie intrekt, hoort ineens een heel ander Engels dan het schoolengels: een samenraapsel van idioom, dialect, jargon en alledaagse uitdrukkingen. 'Mrs Jones is her indoors. Mr Jones is her other half and their children are nippers. The woman next door is a pain in the neck, her son sells dodgy mobile phones, while her daughter is as nice as pie. Mr Jones likes to go down the boozer but Mrs Jones keeps the tabs on him because he is a "Jack the lad". They are a little bit hard up at the moment, that's why the bit extra of the foreign student comes in handy.'

Interpretatie

Niet alleen de regionale accenten en de verschillende uitspraak maken Engels in Engeland moeilijk. Het grootste probleem, zo heb ik – en met mij vele andere Nederlanders die in Engeland wonen – ondervonden, is de interpretatie van de taal. Wij denken dat de Engelsen bedoelen wat ze zeggen. En vaak is juist het omgekeerde het geval. Er is een bekend verhaal binnen Shell van een Nederlander die terugkeert van een gesprek met zijn Britse baas. Hij vertelt zijn vriend: 'Ik dacht even dat hij mij wilde ontslaan, maar het enige wat hij zei, was of ik misschien zou kunnen overwegen een andere baan te zoeken.'

Nederlanders mogen zich op de borst kloppen over hun directheid, in Britse ogen is dat soms ordinaire botheid. Als een Brit iets totaal niet interesseert, zegt hij: 'That's interesting'. *Quite good* betekent in de VS 'heel goed' maar in Engeland 'waardeloos, maar we maken er geen woorden over vuil'. Als een buitenlander wordt gevraagd 'Would you like another coffee?' is dat een signaal dat het gesprek is beëindigd en het beter is weg te gaan. Wie zegt 'Lekker' wordt niet-begrijpend aangestaard.

Nederlanders die op directe wijze hun mening kenbaar maken, worden al gauw onbeschoft gevonden. 'Talking like the Dutch' is een Engels spreekwoord voor 'op een botte manier praten'. Wie als buitenlander denkt beleefd te zijn door te zeggen 'Please close the door' zal al gauw de vergissing inzien. Britten doen het verzoek in de vorm van een vraag: 'Would you mind closing the door?' Wie na een week hard werken op vrijdagmiddag roept 'We must go to the pub' zal de collega's niet meekrijgen. Dat klinkt heel opdringerig. 'Would you fancy a drink?' is beter.

Vaak verraadt de intonatie wat wordt bedoeld. Er zijn talrijke manieren om sorry – *I'm sorry* (sor-re) – te zeggen: als een manier om zich te verontschuldigen, als een manier om zich niet te verontschuldigen, als een manier om iemand de mond te snoeren, als een manier om te zeggen dat je iemand niet hebt verstaan, als een manier om iemand te kennen te geven dat hij op moet schieten of plaats moet maken, als een manier om te interrumperen, als een manier om ongelooft te tonen, als een manier om ongeduld uit te drukken en als een manier om medelijden te tonen: 'Sorry, little man'. Als je Britten niet kunt verstaan, kun je beter zeggen: *Could you repeat that, please? Pardon? I'm not with you, I haven't a clue of gewoon What, Eh?, Huh?* ■